

Accountant en onafhankelijke bestuurder

De Raad van het IAB heeft zich onlangs in positieve zin uitgesproken over de mogelijkheid voor leden van het Instituut om als onafhankelijke bestuurder op te treden. Deze beleidslijn past binnen een nauwere samenwerking tussen enerzijds het IAB en anderzijds de Associatie van Bestuurders in België (AB) en het Belgian Governance Institute (BGI), die binnenkort samensmelten. We vroegen Bruno Colmant, doctor in de toegepaste economie aan de ULB, lid van de Raad van het IAB, maar ook bestuurder van de AB en het BGI, naar zijn mening over deze ontwikkeling.

IAB: Is deze mogelijkheid die een accountant wordt geboden om een functie van bestuurder waar te nemen belangrijk?

Bruno Colmant: Het is ongetwijfeld een beslissende en belangrijke evolutie voor het IAB. Het is institutioneel gezien ook een uitdrukkelijke erkenning van de kwaliteit van een beroep, dat niet alleen op het gebied van de toegang ertoe, maar ook inzake het behoud van de kwalificatie, een belangrijke inspanning op het vlak van opleiding en toewijding vergt. Voor de twee bestuurdersverenigingen is het ook een mooie gelegenheid om de accountants in te wijden in de grote discussies rond de functie van bestuurder.

Maar fundamenteler, als men verder nadenkt, begrijpt men dat deze openheid van het IAB intuïtief was, want de accountant is door zijn functie uiterst geschikt om de objectiviteit aan de dag te leggen die vereist is voor de functie van bestuurder. Het kernpunt van de convergentie tussen de functie van de accountant en van de bestuurder ligt overigens werkelijk in de onafhankelijkheid.

IAB: Hoe kan onafhankelijkheid worden omschreven?

Bruno Colmant: Dat is een goede vraag, want onafhankelijkheid is geen absoluut maar een relatief begrip. Artikel 524 van het Wetboek van Vennootschappen bevat bepalingen

over onafhankelijkheid. Volgens die bepaling moet elk belangenconflict binnen de groep vooraf worden voorgelegd aan een comité van drie onafhankelijke bestuurders.

De code-Lippens schrijft voor dat de raad van bestuur moet bestaan uit ten minste drie onafhankelijke bestuurders. De code bevat een reeks zeer strikte criteria waarmee de onafhankelijkheid van een bestuurder wordt omschreven. De onafhankelijke bestuurder mag geen uitvoerend bestuurder, gedelegeerd bestuurder of werknemer van de vennootschap of van een verbonden vennootschap zijn en mag een dergelijke functie in de loop van de drie voorafgaande jaren niet hebben vervuld. Hij mag evenmin een naast familielid van een uitvoerend of gedelegeerd bestuurder zijn, enz. Bovendien moeten het auditcomité, het benoemingscomité en het remuneratiecomité – dat wordt opgericht door de raad van bestuur – zijn samengesteld uit ten minste een meerderheid van onafhankelijke bestuurders.

Ten slotte beveelt de code-Buysse aan om, in functie van de omvang, de structuur en de groeifase van de onderneming één of meer externe bestuurders op te nemen in de raad van bestuur. De code-Buysse omschrijft een externe bestuurder (of niet-uitvoerend) bestuurder als een bestuurder die niet tot het management behoort en evenmin tot de controlerende aandeelhouders.

We merken overigens op dat de twee codes een verschillende terminologie hanteren. De code-Lippens heeft het over *onafhankelijke* bestuurder terwijl de code-Buyse verwijst naar het begrip *externe* bestuurder. Dit onderscheid is logisch en past binnen de opvatting dat de code-Lippens vooral bedoeld is voor beursgenoteerde ondernemingen. Daardoor zal de accountant vaker een externe dan een onafhankelijke bestuurder zijn, of beter een externe en onafhankelijke bestuurder.

IAB: Zijn deze definities toereikend?

Bruno Colmant: Daar komen we ongetwijfeld tot de kern van het probleem. De wettekst is per definitie beperkend, want die vereist een codificatie van het gedrag, wat een gevaagde onderneming is. De code-Lippens is explicieter omdat hij van normatieve aard is. Zonder een gedetailleerde semantische analyse uit te voeren, kunnen we stellen dat de twee documenten vanuit dit gezichtspunt complementair zijn.

Dit gezegd zijnde, zal de invulling van het begrip onafhankelijkheid wellicht altijd een onopgelost probleem blijven. Moet de bestuurder handelen in het belang van de aandeelhouders, de referentieaandeelhouder of de minderheidsaandeelhouders? Hoe kan de door de Angelsaksen betitelde "fiduciary duty" of fiduciaire verplichting in evenwicht worden gehouden? Met fiduciaire verplichting bedoelt men het optimum voor de onderneming en haar verschillende spelers (werknemers, aandeelhouders, schuldeiser, enz.). In het begrip onafhankelijkheid onderscheidt men overigens twee formuleringen. In de Angelsaksische betekenis is de onderneming als juridische entiteit slechts een façade, want de onderneming is de samenvoeging van de investering van de aandeelhouders. In de Europese landen die meer zijn doordrongen van familiale en burgerlijke tradities, is de onderneming echter in de eerste plaats een onafhankelijke rechtspersoon. Dit benadrukt dat er geen alleenzigmakende formulering is van de vereiste van onafhankelijkheid.

IAB: Maar welke gedragsregels moeten dan worden aangenomen om de onafhankelijkheidsvereisten na te leven?

Bruno Colmant: Ik ben ervan overtuigd dat er slechts één gedragslijn moet worden opgelegd, met name transparantie. Die transparantie moet betrekking hebben op de argumentatie van de beslissingen van de onafhankelijke bestuurder. Anders gezegd moet de onafhankelijke bestuurder, die vaak een functie van expert heeft, de argumenten die zijn definitieve beslissing richting hebben gegeven, zo volledig mogelijk staven. Het gaat om een analytische en zelfs empirische aanpak.

IAB: Hoe past de accountant in deze context?

Bruno Colmant: Door zijn profiel en vooral zijn kwalificatie, is een accountant een expert van wie de toegevoegde waarde niet meer bewezen hoeft te worden. Maar belangrijker is dat de accountant een kwantitatieve opleiding heeft gevolgd, die dus uiterst nuttig is om de problemen te objectiveren. De kennis van boekhouding is in dit opzicht uiteraard een onmiskenbare troef van de accountant.

IAB: Welke procedure moet worden gevolgd?

Bruno Colmant: De externe accountant en/of belastingconsulent kan een verzoek richten aan het Instituut om de toelating te krijgen een mandaat van onafhankelijk bestuurder (in de zin van de code-Lippens of van art. 524 W.Venn.) en/of externe bestuurder (in de zin van de code-Buyse) uit te oefenen. Deze mogelijkheid vloeit rechtstreeks voort uit artikel 31 van de Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

Een externe accountant of belastingconsulent die de toelating vraagt van het Instituut moet vooraf nagaan of de uitoefening van een dergelijk mandaat zijn onafhankelijkheid niet in het gedrang brengt. Daarnaast moet de externe accountant of externe belastingconsulent een attest voorleggen waaruit blijkt dat hij een opleiding voor bestuurders

heeft gevolgd bij een officiële of gespecialiseerde instantie, waarvoor hij is geslaagd indien een examen moest worden afgelegd, of aantonen dat hij over voldoende competenties en ervaring beschikt om een mandaat van onafhankelijk of extern bestuurder te kunnen uitoefenen.

IAB: Betekent dit dat elke accountant onafhankelijk bestuurder kan worden?

Bruno Colmant: In theorie is voor de functie van onafhankelijk bestuurder slechts vereist dat de wettelijke voorschriften worden nageleefd, en op normatief vlak dat de aanbevelingen van de code-Lippens en de code-Buyse in acht worden genomen. Bestuurder zijn, vergt echter ook een bijzondere kennis die de AB en het BGI verstrekken. Een goed presteren van de raad van bestuur is immers een beslissend element voor het voortbestaan van de onderneming. De prestaties van een raad van bestuur hangen af van de kwaliteit van de leden ervan en van hun vermogen om overeen te komen om efficiënt samen te werken.

Om de kwaliteiten van de bestuurders te bevorderen en de selectie van bekwame bestuurders te vergemakkelijken, hebben de AB en het BGI een erkenningsprocedure uitgevoerd. Hiermee raken ze de kern van hun opdracht die erin bestaat goed bestuur te bevorderen.

IAB: Wat zijn de toelatingsvoorwaarden voor deze bestuurdersopleiding van de AB?

Bruno Colmant: De kandidaat moet in het bezit zijn van een diploma van hoger onderwijs of gelijkgesteld of bewijzen dat hij een degelijk professioneel parcours heeft afgelegd van minimaal 7 jaar. Hij moet kennis en nuttige ervaring hebben op het gebied van het beheer van ondernemingen of instellingen. Hij moet ook lid zijn van de AB en zich ertoe verbinden de principes van de AB na te leven en de hoofdlijnen van de Belgische referentiecode van corporate governance (code-Lippens) hebben onderschreven. Een ervaren accountant voldoet perfect aan deze voorwaarden.

IAB: Hoe ontwikkelt de functie van bestuurder zich?

Bruno Colmant: Een reeks van ontwikkelingen, die minniem zijn als we ze afzonderlijk beschouwen, maar blijken te convergeren als we ze met de nodige afstand bekijken, doet me denken dat de functie van bestuurder sterk evolueert. Deze evolutie, die zich sterker aan het aftekenen is, zal leiden tot een grotere persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuurders. In bijzondere omstandigheden is dat reeds zo inzake fiscaliteit en parafiscaliteit.

Maar op een meer fundamenteel niveau zou ik niet verrast zijn indien de evolutie in de Angelsaksische landen naar hier overwaait. Dat zal leiden tot een responsabilisering van de onafhankelijke bestuurder, die verplicht zal zijn een verzekering te sluiten tegen burgerlijke vorderingen.

Maar deze evolutie hoeft de accountant niet af te schrikken. Hij houdt immers al lang rekening met deze juridische en economische realiteit. Ten slotte zal de mogelijkheid voor accountants om de functie van onafhankelijk bestuurder te vervullen, bijdragen tot de verspreiding van de goede bestuurspraktijken. In dat verband herinneren we eraan dat corporate governance overeenstemt met een geheel van principes die tot doel hebben transparantie in te voeren op het hoogste niveau van de onderneming, alsook een evenwicht tussen de bestuurs- en controletaken. Daarbij worden de capaciteit van beslissingname en de efficiëntie behouden.

IAB: Tot besluit?

Bruno Colmant: Externe accountants en externe belastingconsulenten zijn de geknipte deskundigen om het mandaat van onafhankelijk of extern bestuurder uit te oefenen. Bovendien moeten ze strikte voorwaarden op het vlak van onafhankelijkheid naleven, die hen ertoe aanzetten altijd een objectieve benadering te hanteren. In die optiek heeft de Raad van het Instituut objectieve criteria opgesteld waaraan elke vraag tot uitoefening van een mandaat van onafhankelijk of extern bestuurder/zaakvoerder zal worden getoetst. Dit is een belangrijke stap, waarover de drie protagonisten (IAB, AB en BGI) zich verheugen. •